

φερε τον κοπή ακολουθούσε ο αρχιδαφνηφόρος. Αυτός είχε λυτή κόμη, έφερε ποδήρη χιτώνα, ιφικράτιδες και χρυσό ζωστήρα. Ακολουθούσαν οι παρθένες δαφνηφόρες, που τραγουδούσαν ειδικά τραγούδια, τα «δαφνηφορικά μέλη» [29]. Ο αρχιδαφνηφόρος αφιέρωνε στον Απόλλωνα ορειχάλκινο τρίποδα ή άλλα αναθήματα. [30] Η όλη γιορτή είχε χρονολογικό χαρακτήρα και ήταν μια συμβολική κάθαρση. Η λατρεία του Ισμνίου Απόλλωνος ήταν στην ακμή της για 300 περίπου χρόνια (600-300 π.Χ.). Κατά τ' άλλα Ισμνός ποταμός διέρρεε ήρεμα την πεδιάδα των Θηβών. Τον ρου του τάραξε η γέννηση του Διονύσου, όταν ο Ισμνός «πυρός ατμών σελάγιζεν» [31], προς προσαπαγγελία της γέννας του Διός και της Σεμέλης!

Ήταν τόσο αγαπητός ο ήρωας κι ο ποταμός στην αρχαία Βοιωτία, που πολλοί Θηβαίοι έπαιρναν το όνομά του.

Τέλος, ο Ισμνός ποταμός έπαιζε και τον ρόλο του ποταμού της κάθαρσης για τους μελλόνυμφους. [32] Έπαιρναν νερό από το ποτάμι και ελούοντο, μετά την δύση του ηλίου, υπό γυναικών με δάδες. Άλλωστε υπήρχε αρχαιότατο έθιμο να παίρνουν ποταμίο νερό για την παιδοποιία (τεκνοποιία). Το νερό των πο-



Ο Ισμνός ποταμός, σήμερα στην Βοιωτία ...

ταμών το θεωρούσαν ζωοποιό και γόνιμο.

Παρά τον Ισμνό εφύετο η βοιωτική ένυδρη βοτάνη σίδη [33]. Όταν δε, γέρασαν ο Κάδμος και η Αρμονία, μεταβλήθηκαν σε όφεις, παρά τον Ισμνό και κάθκκαν μέσα στην γη...

Σήμερα ο Ισμνός ποταμός ξέπεσε να καλείται «Ρεύμα του Αγίου Ιωάννου»! Και ρέει ταπεινά ΝΔ των Θηβών, μεταξύ του Λόφου Καστελλίων και του προαστίου των Θηβών, Αγ. Θεόδωροι.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Ο Κιθαιρών.
Φωτογραφίες: Γιώργος Λεκάκης

* Ο Γιώργος Λεκάκης γεννήθηκε στο Μόναχο της Γερμανίας, από Έλληνες γονείς μετανάστες, στις 17 Αυγούστου 1964. Μεγάλωσε και σπούδασε εκεί Κοινωνιολογία και Δημοσιογραφία. Ο πατέρας του, από το Κερασίμι του Πειραιώς (με καταβολές από την Ύδρα) και η μητέρα του, από το Πλατύ Ημαθίας (με καταδοκικές-μικρασιάτικες καταβολές), εγκαταστάθηκαν πια μόλις στον Πειραιά, μετά από 20ετή και πλέον "θπεία" στην Ξενιτιά, ως εργάτες.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

[1] Προφανώς εννοεί το Κωρύκειον άντρον. Σχετικά για το άντρο αυτό βλ. άρθρο μου στο περ. «Ελληνικό Πανόραμα» τ. Μαρτίου 2003.

[2] καθώς εξιστορεί ο Σώστρατος στο β' κεφάλαιο «Περί ποταμών».

[3] Ο Ν. Γρηγοράς αναφέρει την Λειβαδεία ως Λεμβαδία. Αυτό είναι πολύ σωστό τοπωνύμιο, διότι διασώζει το αρχικό της όνομα, όταν την ονομάσαν έτσι διότι για να φθάσεις σε αυτήν πήγαινες με λέμβους! Διότι εκεί κυριαρχούσε η μεγάλη λίμνη της Κωπαιδός (που ήθελε κουπί για να την διαβείς). Πρόκειται λοιπόν για το προκατακλυσμιαίο τοπωνύμιο της! Τα τοπωνύμια Ακραιφνιο και Ύπατο – που διασώζονται έως σήμερα – δηλώνουν το προς Α. τέλος της Κωπαιδός.

[4] βλ. σχ. Νικηφ. Γρηγορά.

[5] μεταξύ του Πτώου όρους και της λίμνης Υλίκης.

[6] Από τον Κνώπο του Απόλλωνος. Και παρ' αυτού πόλις Κνώπος – σχολ. Νικάνδρου.

[7] Οι 7 προηγούμενοι: Ινδός ή Φισών, Νείλος ή Γών, Τίγρις, Ευφράτης, Ιορδάνης, Κηφισός, Τάναϊς.

[8] Η Μελία ήταν θυγατέρα του Ωκεανού. Σήμερα Μελιάς λέγεται ένας ποταμός στα Β, του Ορχομενού.

[9] Η κατ' εξοχήν της προσωποποίησης των ρεόντων υδάτων στην ελληνική μυθολογία.

[10] Ο άλλος ήταν ο Πελάγοντας.

[11] Μεταξύ αυτών οι: Αίγινα, Άρπινα, Εύβοια, Θήβη, Ισμήνη, Κέρκυρα, Κλεώνη, Πλάταια, Τανάγρα, Φιλύρα, κ.ά.

[12] Κατά την παράδοση, οι Θηβαίοι είχαν γεννηθεί από δράκο, γι' αυτό και ήταν ανδρείοι, ενώ όλοι οι βασιλείς τους έκαμαν πολέμους και φόνους!

[13] βλ. σχ. στο σύγγραμμά του προς τους φοιτητές της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών «Επιγραφική», τ. 1, έκδ. 1937.

[14] Η Καδμεία ακρόπολις των Θηβών δεν είναι κτίσμα των Σημιτο-Φοινίκων, γιατί απλούστατα δεν είναι... παραθαλάσσια ακρόπολις. Οι Σημιτο-Φοινίκες ως ναυτικοί δεν εισέρχονταν στα ενδότερα, στα μεσόγεια μέρη. Έκαναν εμπόριο μόνο στις παραλίες.

[15] βλ. σχ. Ευριπ. «Φοίνισσες». Επί Κάδμου δεν υφίσταντο οι Σημιτο-Φοινίκες ως λαός, παρά μόνο, ίσως, ως επαγγελματική τάξη, ως αλείεις φοινίκης/πορφύρας. Ως Φοινίκες την εποχή του λογιζεται ο λαός του Φοίνικα, αδελφού του Κίλικα (γενάρχη των Κιλικίων), του Κάδμου και της Ευρώπης, όλα παιδιά του Αγήνορος εξ Άργους!

[16] εξ αυτής της ρίζας και η ονομασία της πόλεως Ιμέρα της Σικελίας.

[17] εξ αυτής της ρίζας και η λέξη ishtas (στα σανσκρι. ο έρωτας).

[18] Σε μια τέτοια γιορτή, οι 6 «κοπέλλες» με τα κρυμμένα μαχαίρια, ήσαν ο Πελοπίδας και οι φίλοι του... Η νύχτα αυτή έμεινε στην ιστορία ως η «Συνωμοσία της φορεσιάς»... 'Ισως γι' αυτό να έλεγαν πως ο Ισμνός «φέρει βάκκιον ύδωρ» ("Hist. Alex. Magni").

[19] «Ιστορίες», Ε, 59.

[20] Η εμπυρομαντεία έβγαζε συμπεράσματα για τα μελλούμενα από τον τρόπο που άναβε η φωτιά – βλ. σχ. Φιλόχορο, σχολ. Σοφοκλή.

[21] Επιβίωση αυτών είναι το έθιμο του κλήδωνα, με το «αμίλπο νερό», που τελείται ακόμη στην Ελλάδα κάθε 24 Ιουνίου, κατά την δημοφιλή εορτή τ' άη Γιάννη του Κλήδωνα Στην αρχαία Σμύρνη υπήρχε σχετικό ιερό του Κληδονίου Διός. Κλήδωνα ή Κληδονάρη λένε τον άη Γιάννη στην Μακεδονία – βλ. σχ. βιβλίο μου «Τάματα και αναθήματα», εκδ. Γεωργιάδη.

[22] Το Δήλιο ήταν κώμη της Τανάγρας, 30 στάδια από την Αυλίδα, με ιερό όμοιο με αυτό της Δήλου!

[23] σχετικά με την λατρεία της πέτρας βλ. άρθρο μου στο περιοδικό «Ενδοχώρα», τ. Αυγούστου 2005.

[24] Παρόμοιο άγαλμα, αλλά χάλκινο, του ίδιου γλύπτη υπήρχε στο ιερό των Βραγχιδών.

[25] Αναθήματα του Κροίσου και του Αμφιτρύωνος (Ηρόδ. Α,92, Ε,59-61). Γενικώς, «οι Θηβαγενείς ετριποδοφόρουν» (σχολ. Πινδάρου).

[26] Η λατρεία του Δαφνηφόρου Απόλλωνος ήταν ευρύτατα διαδεδομένη στην Βοιωτία. Δαφναία ή Δαφνηφορεία Ιερά του υπήρχαν και στην Χαϊρώνεια και στην πόλη των Θηβών. Αλλά και στην υπόλοιπη Ελλάδα: Στην πόλη των Αθηνών, στην Φλύα Αττικής (στ' αυτόν ανέθηκε ο Λυκομήδης τα παρσίμα του πρώτου καταληφθέντος περσικού πλοίου στην Σαλαμίνα!), στην Ερέτρια (με ψηφίσματα της πόλεως), στην Δαλματία, στην Αντιόχεια (με πηγή, άγαλ-

μα του Βρυάξιδος, λαμπρούς αγώνες), κλπ.

[27] Πλην των Θηβών, άλλες πόλεις που εόρταζαν την Δαφνηφορία ήσαν οι Δελφοί, Χαϊρώνεια (όπου συνδεόταν με την Σαωδία Άρτεμη), ίσως να ήταν μέρος των Θαρηγηλιών των Αθηναίων, ενώ εξ επιγραφής γνωρίζουμε ότι εορταζόταν και στην Θεσσαλία και από τους Μάγνητες της Μ. Ασίας.

[28] Αποσυμβολίζοντας τον κοπή, ο Πρόκλος λέγει πως η μεγάλη σφαίρα με τα σφαιρίδια συμβόλιζε τον Ήλιο με τους πλανήτες, η δε μικρότερη με τις ταινίες, την Σελήνη με τις ημέρες. Γι' αυτό ο Muller συμπέρανε πως η δαφνηφορία «ήταν μια συμβολική αναπαράσταση της πορείας του ενιαυτού, των εποχών και της εναλλαγής φωτός και σκότους».

[29] Τέτοια έγγραψαν ο Αλκαίος, η Σαπφώ, ο Σιμωνίδης, κ.ά. Στις «Ωδές» του Πινδάρου, τρία παρθενικά άσματα είναι δαφνηφορικά. Γι' αυτό ο Κριστ λέγει πως τα δαφνηφορικά είναι υποκατηγορία των παρθενικών.

[30] Ο Παισανίας είδε τον τρίποδα που αφιέρωσε ο Αμφιτρύων εις ανάμνησιν της δαφνηφορίας του Ηρακλέους.

[31] βλ. σχ. Νόννου «Διονυσ.» 8.

[32] Τον ίδιο ρόλο για τους Αθηναίους έπαιζε η θκρηνος πηγή Καλλιρρόη (νυν ΙΝ Αγ. Φωτεινής, επί της κοίτης του Ιλισσού ποταμού), να τους Τρώες ο ποταμός Σκάμανδρος, απ' τον οποίο έπαιρναν νερό τραγουδώντας «λάβε μου Σκάμανδρε την παρθενίαν», κλπ.

[33] βλ. σχ. Ευτέκνιο.